



**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XVIII. Idem Priori, & Conventui (a) Diluimenensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT XVIII.

Idem Priori, & Conventui (a) Diluomenensi.

Licet quibusdam monachis, & canonicis, nec non & Hospitalariis, & Templariis à Sed. Ap. sit (b) indultum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit ipsis invitis, arctioris etiam religionis obtentu transire ut secundum Apostolum unusquisque in ea vocatione permaneat, in qua dignoscitur esse vocatus. Quia tamen ubi spiritus Dei est, ibi libertas; & qui spiritui Dei aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est posita (c) iusto: ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum, ne quis ex temeritate, vel levitate in iacturam, & ruinam sui Ordinis, sub prætextu majoris religionis ad aliam transvolaret, sicut frequenter à multis constat esse (d) præsumptum: non quidem, ut ei transeundi licentia denegeretur, qui eam cum humilitate, ac puritate duxerit postulandam, quâ non fictè, sed verè ad frugem melioris vitæ valeat transmigrare. Talis ergo, postquam à Prælato suo transeundi licentiam postulaverit, ex lege privata, quæ publicæ legi præjudicat, absolutus, liberè potest sanctioris vitæ propositum adimplere, non obstante proterva indiscreti contradictione Prælati; quia privilegium meretur amittere, qui concessâ sibi abutitur potestate: cum & Rom. Pont. qui supremam obtinet in Ecclesia potestatem, Archiepiscopis, & Episcopis concedendi licentiam ex iusta causa petentibus sine difficultate (e) concedat. Quocirca noverrint universi, quibus huiusmodi privilegium est concessum, se ad concedendum transeundi licentiam taliter postulantis de jure teneri; quia sicut subditus à Prælato cum humilitate, & puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: sic profectò Prælati subdito sine difficultate, & pravitate qualibet debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum. Si verò probabiliter dubitetur, utrum quis velit ad ordinem arctiorem, an laxiorem ex charitate, an temeritate transire, superioris iudicium est requirendum, ne fortè angelus sathanæ in lucis angelum se transformet: illâ semper regulâ inviolabiliter observatâ, ut nullus absque licentia Rom. Pont. præsumat occasione quacunque deserere (f) Præfulatum: quoniam sicut majus bonum minori bono præponitur, ita communis utilitas (g) speciali utilitati præfertur: & in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationi, & labor quieti: ad quod utique designandum unigenitus Dei filius Jesus Christus, non de Rachele secundum carnem natus est, sed Lia: nec legitur cum in domum suam Mariam excepisse, sed Martham. Unde quando potest Episcopus præesse pariter, & prodesse, non debet cedendi postulare licentiam, aut etiam obtinere. Cum ergo dil. f. R. monachus vester ad fratres (h) Cisterciens. Ordinis transmigraverit, non ut Ordini vestro aliquatenus derogaret, sed ut apud eos vitam doceret arctiorem: disc. v. per A. f. m. quat. super eo, quod de corde bono, & conscientia pura, & fide non ficta fecisse dignoscitur, eum nullatenus molestetis: quia charitas est fons proprius, cui non communicat alienus.

NOTÆ.

1. (a) **Diluomenen.**] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc titulo, cap. 4. in sexta autem legitur, *Diuolsensi*. Glossa autem marginalis emendat, *Dubiolsensi*, seu *Dunolsensi*. Unde adeo corrupta manet hæc inscriptio, ut non facile cognosci possit monasterium, cujus Priori in presenti rescribit Innocentius.
- (b) **Indultum.**] Quas constitutiones citat Hostiensis hic.
- (c) **Posta iusto.**] Hæc verba exposui in cap. 1. de consir.
2. (d) **Præsumptum.**] Paucis enim bene cessit Ordinis proprii mutatio; immò sæpe sæpius infelicitur, ut docet D. Bernardus in apolog. ad Guillel. Abbatem, dum ait: *Scio nonnullos de aliis Congreg. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.*

gationibus, & Institutionibus, ad nostrum Ordinem pervolasse, pulsasse, intrasse, qui hoc quidem agenda suis scandala reliquerunt, & nobis nihilominus attulerunt: dum quantum illos suâ temerariâ discessione, tanto nos turbarunt suâ miserâ conversatione: quoniam superbe spreverunt quod tenebant, & temerè præsumperunt quod non valebant. Quod & horribilibus exemplis probatur; nam Gerson episc. ad quendam Carthus. tom. 1. consid. narrat Joannem Borbonium Cælestinum, sub districtioris Ordinis obtentu receptum à Franciscanis de Observantia, paulò post abcessisse, uxoremque duxisse, & ab ejus propinquis occisum fuisse. Refert etiam Picardus in notis ad episc. 29. *Anselmi*, Franciscanum quem

quendam Bammethianum praepostero arreptum zelo expetiisse Capucinos, ubi mox à damonio impetitus habitum, & funem abiecit. Alia referunt Thomas à Kempis 2. p. *serm. ad novit. serm. 5.* Haaphtenus *disquis. monast. lib. 4. tract. 2. disquis. 6. num. 3.* Menardus *in notis ad concord. regul. fol. 1006.*

(c) *Concedat.*] Ut probavi in cap. quoad translationem, de renunc.

(f) *Præsulatum.*] Juxta adducta in cap. 1. de renunc.

(g) *Utilitas specialis.*] Consonat D. Augustinus *lib. 19. de civit. Dei, cap. 19.* Otium sanctum quarit charitas veritatis; negotium justum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipienda, atque juranda vacandum est veritati; si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem: sed nec sic omnino veritatis delectatio deferenda est, ne suberatur illa suavitas, & opprimat ista necessitas. Videndus D. Thomas 2. 2. *quest. 182. artic. 1.*

(h) *Cisterciensis.*] De quo ordine nonnulla adduxi in cap. 9. de rescript.

COMMENTARIUM.

4. *Conclusio referatur et probatur.*

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Religiosis zelo sanctioris vite licet ad religionem strictiorem transire, petita licet non obtenta sui Praelati licentia. Probant eam textus in cap. non est nobis, juxta communem intellectum, hoc rit. cap. sane, hoc ritul. cap. statumms, cap. mandamus 19. *quest. 3. cap. 1. 20. quest. 4. extravag. anam, hoc ritul. inter communes. Trident. sess. 14. de reform. cap. 12. & sess. 25. de regul. cap. 4. & 19.* Illustrant ultra congeitos à Barbosa hic, & de jure Eccles. *lib. 1. cap. 44. num. 76.* Ricciulus de jure person. *lib. 8. cap. 4. cum sequent.* Balboa in cap. 3. de jurejur. *num. 53.* Azor *part. 1. Instit. lib. 12. cap. 14. & 15.* Haaphtenus *lib. 4. disquis. monast. tractatu 2. disquis. 6.* Scortia in *select. Pontif. constit. epit. 30. theorem 79.* Sanchez *lib. 7. in Decalog. cap. 7.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 3. cap. 8.* Tamburinus de jure *Abbat. lib. 1. disputat. 21.* Rota apud Posthium de *manutent. decis. 164.* Stunica de *voto quest. 3. num. 30.* Zypæus ad *hunc ritul. respons. 9.* Araujo in *decis. mor. tract. 6. quest. 26. num. 28.* Theophilus Raynaud. *tom. 17. de apost. a relig. capite 1.* Thom. Delbene *part. 2. de offic. Inquisit. 236. sect. 251.*

5. *Impugnatur tradita assertio.*

Sed hæc assertio difficilis valde redditur sequenti juris consideratione; nam monachum alienum recipere sine litteris commendatitiis proprii Abbatis, sacris canonibus est prohibitum. Concil. Agathensè apud Gratianum in cap. *monachum 20. quest. 4. ibi: Monachum nisi Abbatis sui aut permisso, aut voluntate, ad alterum monasterium commigrantem, nullus Abbas aut suscipere, aut retinere presumat.* Quæ verba licet non reperiantur in ipso Concilio, ut jam notavit Bosquetus ad *Innoc. lib. 1. epist. 150.* extant tamen alia eundem sensum exprimentia. Synodus 7 *can. 21. ibi: Non oportet monachum, vel monacham proprium relinquere monasterium, & in aliud se conferre; si hoc autem contigerit, ipsam hospitem recipi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterii Praefecti non convenit.* Igitur non licet religiosis sine sui superioris licentia etiam ad strictiorem religionem transire. Secun-

dò difficilis est hæc Innocentii Decretalis, dum ea deciditur, zelo sanctioris, & perfectioris vite licere transire ad strictiorem religionem, petita prius à superiore licentiâ; nam ad commutandum votum evidenter in melius, nulla est necessaria superioris auctoritas, cap. 3. de jurejur. *ibi: Promissum non infringit qui illud in melius commutat.* Et cap. *scriptura, de voto;* eâ ratione, quia evidenter commutatio fit in majus bonum, ut docuerunt Lessius *lib. 2. de justitia, cap. 40. num. 87.* Azor *tom. 1. instit. lib. 11. cap. 18. quest. 1.* Cajetanus, Covar. Valentia, & alii, quos refert, & sequitur Balboa in *dict. cap. 3. de jurejur. num. 48.* igitur cum evidenter religiosus transit ad strictiorem, & strictiorem vitam, nulla necessaria est superioris licentia. Tandem pars illa praesentis decisionis, ubi asseritur, sufficere, quod petatur licentia à Praelato, licet non concedatur, difficilis est; siquidem quando licentia petenda est ad actum celebrandum, non sufficit eam petere, nisi simul fuerit concessa, cap. *religiosus, de testam. in 6.* igitur si in praesenti casu erat petenda licentia superioris, expectari necessarium debebat.

Adhuc tamen defendenda est praesens Innocentii decisio, pro cujus expositione scire oportet, quod licet apud antiquos transitus ad monachorum de una religione ad aliam parum in usu esset, quia levitatis, morumque praevitatis indicium erat, unde D. Bernardus de pra. *cept. & dispens. improbat transitum ad aliam religionem, etiam vite strictioris causa, his verbis: Secundo de religiosis ac bene ordinatis monasteriis nullus professorum, meo consilio, ne arduis quidem vite desiderio, sine licentia sui senioris egredietur.* Egressus tamen, si melius invenerit, & elegerit, meo nihilominus jam consilio non regredietur ad inferius bonum, quod reliquerat, & contemnerat pra. meliori: praesertim si illud melius tale fuerit, quod ejus prima professionis congruere videatur. Cur autem ne strictioris quidem vite desiderio ad alium Ordinem transitum consiliet, has ipse postea rationes subnectit: Primi propter scandalum ipsorum, quos deserit. Deinde quia certa pro dubiis relinquere, tutum non est. Foran enim hoc tenere potest, illud non poterit. Tertio suspectam habeo levitatem, quâ id saepe quod facile volumus antequam probamus, experti jam notamus, mox prope momento id ipsum & cupientes, & resistentes, tam leviter, quam irrationabiliter. Quales utique non paucos frequenter experimus, qui una vix hora in una voluntate durantes, aut à levitate impulsivi, & instabiles, hac & illac velut ebrii mutant, mutantque pro experimento judicium, immo sine iudicio fluctuantes, spe tumultuantes, tot de se consilia praesumunt, quot loca revisent. Accedit quod loci mutatio raro facit meliorem, juxta illud Horatii *epist. 11.*

Cælum, non animum mutant, qui transiunt mare currunt.

Quodque ut plurimum falsâ mutationis loci consolatione propositâ, verâ animi levitate vocationem suam deserit monachus, & claustrum fugit.

Insolabiliter tamen istuc mens, animusque fert, & amat spatium obstantia rumpere claustra,

Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors, Scelus uterque locum immeritum causatur inique.

Inquit

Inquit ipse *epist.* 14. Sed reverà (ut argutè ipse subdit :)

In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Nec omitendus est Lucretius rem luculenter exponens *lib. 3. de rebus natur. in fine.*

*Si possent homines proinde ac sentire videntur
Pondus inesse animo, quod se gravitate fatiget,
Et quibus id fiat causis cognoscere, & unde
Tanta mali tanquam moles in pectore consistet,
Haud ita vitam agerent, ut nunc plerumque
videmus.*

*Quid sibi quisque velit, nescire, & quarere
semper*

Commutare locum, quæstionis deponere possit.

Et post aliqua, quibus inquietum demutantis loca animum pingit, concludit:

Hoc se quisque modo fugit.

Verùm quia juxta ipsum D. Bernardum *dicto cap. 20.* duce spiritu libertatis licet transire de loco ad locum; ideo Ecclesia permittit transitum religiosi de una Religione ad aliam, ita ut licet nullus ordo, seu monasterium integrè ad aliud incursulo Romano Pontifice transire non possit, *cap. unic. §. firmatos, de relig. domib. in 6.* tamen privatus, sive vir, sive fœmina, studio perfectioris vitæ ad aliam Religionem transire possit, licentiâ petiti à proprio Prælato, qui dum eam concedit, non debet absolvere religiosum ab obedientia. Concil. Salzberg. tempore Gregorii X. *can. 2. ibi: Sed nec licitum sit Abbatibus, cum nec unquam licuerit, monachos ad ordinem strictiorem transientes absolvere ab obedientia, quæ monachorum obsequiis inseparabiliter est affixa.* Non tamen licet ad laxiorem sine licentiâ Romani Pontificis transire. Trident. *sess. 25. de regul. cap. 19.* Ricciulus *dict. lib. 8. de jure person. cap. 1.* Sed si de facto transeat religiosus ad strictiorem religionem, non ideo creditur apostata, vel in excommunicationem incidit, ut pluribus relatis probat Gibalinus *de clausur. disquisit. 2. cap. 2. §. 3. num. 24.* Restituendus tamen est priori Prælato, donec cognoscatur, an strictior sit Religio, ad quam transire vult, *cap. non est, cap. Joannes, hoc tit. Azor. dict. lib. 12. instit. p. 1. cap. 14. Zypæus respons. 19. ad hunc tit.* In hoc tamen examine non attenditur utra Religio sit perfectior, sed quamnam strictior sit. Ricciulus *dict. lib. 8. cap. 6.* Quæ tamen dicantur strictiores, asperioresve religiones, exponunt Barbosa *in presenti*, Ricciulus *dict. cap. 7.* ad quam partem spectant textus in *Clement. ut professor, hoc tit. extravagans Martini IV. hoc tit. communes.* Trident. *sess. 14. de reform. cap. 11.* Et idem in monialibus transeuntibus ad alia monasteria statuitur in Concil. Augustan. *can. 8.* Sanctimonialis, quæ spontaneâ voluntate strictioris vitæ proposito se alligare voluerit, nulla re obstantè, id quod bona intentione disposuerat peragendum ab Episcopo non impediat. Resolvit Tamburinus *ubi supra*; & quis dicatur superior quoad licentiam petendam, & alia dubia, quæ circa transitum regularium evenire solent, examinant, & resolvunt Azor, & Suarez *ubi supra*, Martini *allegat. 105.*

7. Ratio præsentis decisionis, quare videlicet religionis permittatur transitus ad strictiorem religionem, provenit ex zelo perfectioris vitæ, quo motus religiosus, & Dei inspiratione du-

ctus, strictiorem appetit religionem; quo casu cum divinæ inspirationi impunè resisti non possit, *cap. due sunt 19. quest. 2.* ideo potest quis studio, & zelo perfectioris vitæ desistere propriam religionem & ad strictiorem transire: sed quia hoc facere debet cum humilitate, ideo prius debet petere licentiam à proprio Prælato; & quia sæpe sæpius per indiscretam Prælati denegationem impediretur propositum sanctioris vitæ, *cap. Julianus 11. quest. 3.* ideo sufficit eam petere, licet non obtineatur, ut in aliis juris casibus plerumque contingere solet, ut in *cap. cum olim, de arbitris.* Valde tamen attendenda est similis transitus causa, quæ plerumque simulatur ex studio, & zelo strictioris vitæ, cum plerumque ex diaboli tentatione proveniat. Unde similes transitus reprehendens Petrus Blesensis *lib. 9. epist. 19.* ait: *Ranas, & muscas inquietantes penetrantia cordis vestri, utinam addicere, vel potius exterminare brevi admonitione possem; Non ignoro apud Aristotelem dubitare de singulis non esse inutile; teneo autem apud Hippocratem, quod mutationes maxime generant morbos.* Dicit Gregorius, quod *plantæ, quæ sæpe transpionuntur, radices non mittunt.* Et Anselmus *lib. 1. epist. 29.* eundem transitum increpans ait: *Quod si sibi videretur majora quadam, ac utiliora spirituali fervore appetere, quam illi præsentis monasterii institutionibus liceat, æstimet aut se falli, sive preferendo paria paribus, sive minoræ majordibus, vel presumendo se posse, quod non possit, aut certe credat, se non meruisse quod desiderat.* Plura pro improbandis hujusmodi mutationibus cumulat Haaphteaus *lib. 4. disquis. tract. 2. disquis. 6.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam in juribus ibi expensis non agitur de transitu monachi ex una religione ad aliam zelo perfectioris vitæ, sed de transitu de uno cœnobio ad alium ejusdem ordinis, ut jam notavi *in cap. non est 7. hoc tit.* quod casu sine literis commendatiis proprii Prælati non potest monachus etiam petiti licentiâ, sed non obtentâ, recipi in alio monasterio ejusdem ordinis, ex rationibus adductis *in dict. cap. 7.* Non obstat secunda difficultas; nam verum est, quemlibet posse propriâ auctoritate votum à se emissum in melius commutare, quod ex præsentis textu probatur. Siquidem in eo ait Innocentius, etiam renuente proprio Prælato posse religiosum transire ad strictiorem religionem, ut jam notavit Balboa *in dict. cap. 3. de jurejur. num. 53.* Debet tamen peti licentiâ à proprio Prælato, ne temerè, & ex levitate, & in obedientiæ contemptum transitus fiat; sed si legitime petatur, & Prælatus renuat indiscretè eam concedere, tunc poterit religiosus ad strictiorem religionem transire. Nec obstat ultima difficultas, cui satisfacit Morla *in empur. tit. 12. quest. 10.* dum asserit, in præsentis speciale jus circa transeuntis ad religionem strictiorem constitui, quod in aliis casibus non observatur; nam ideo religiosus debet petere licentiam à proprio Prælato, ne ex obedientiæ contemptu, aut levitate animi transferat se; Prælatus verò tenetur eam justè petenti concedere: quare si neget, injustitiam facit; nam talis licentiâ non pendet ex ejus libera voluntate, sed ex boni, justique viri arbitrio, & ita si injustè denegetur, pro concessa habetur.

8. Dissolvitur dubitatio.